

VICTOR SPINEI, *Moldova în secolele XI-XIV*, Chișinău, Ed. Universitas, 1994, 495 p.

La cea de a treia ediție a lucrării elaborată de distinsul coleg ieșean, trebuie să subliniem, de la început, din nou, calitățile de neîngăduit ale acesteia, remarcate încă de la prima sa apariție (1982). Pornind de la stringenta necesitate a unor restituiri sintetice, după consistente acumulări informaționale și numeroase studii analitice, istoric și arheologul Victor Spinei și-a propus ca obiectiv o reevaluare a realităților istorice din primele veacuri ale mileniului nostru. Printr-o cuprinzătoare și riguroasă analiză, atât a izvoarelor cât și a referințelor bibliografice, cu acribie și tenacitate, s-a întreprins o cercetare profundă a datelor, faptelor și fenomenelor istorice, realizându-se o radiografiere, pe multiple planuri, a evoluției istorice a societății românești, circumscrise spațiului dintre Carpații Orientali, Nistru, Dunăre și Marea Neagră, în intervalul cronologic delimitat de secolele XI și XIV. Autorul îmbină armonios informațiile scrise – de multe ori dispărute și contradictorii – cu mărturiile arheologice –, din ce în ce mai abundente și diversificate. Așa cum însuși o mărturisește, în cuvântul înainte la ediția de față, „din rațiuni de sistematizare a materialului faptic disponibil” (p. 13), a menținut structura

inițială a volumului în capitole și subcapitole, sprijinindu-și demersul pe două momente definitorii ale acestei perioade istorice: invazia mongolă și întemeierea statului feudal de sine stătător Moldova. Se impune însă observația că noua ediție nu constituie o simplă reproducere a celei dintâi. Chiar dacă autorul ne avertizează, cu modestie, că nu a avut răgazul necesar să facă toate revizuirile și augmentările ce s-ar fi impus, mai ales „prin prisma acumulării de materiale arheologice noi, a semnării unor informații documentare ignorate anterior și a interpretărilor anumitor fenomene și evenimente relevante în anii din urmă în literatura de specialitate românească și străină” (p. 13), afirmația se dovedește doar parțial îndreptățită. Aceasta își are sorgintea în maxima exigență pe care autorul și-o impune, dovedind, cu fiecare nouă scriere, un apetit devorator în despuieră și cuprinderea tuturor surselor informaționale și bibliografice. Raportând însă noua apariție la edițiile anterioare se poate lesne constata că lucrarea a suportat numeroase adaosuri, chiar de substanță, atât în ceea ce privește noile surse scrise și dovezi arheologice, cât și în interpretarea detaliată și profundă ce a

urmărit lămurirea unor termeni care definesc anumite realități geopolitice (Basarabia, Bucovina – p. 48-51, 55) sau influența elementului slav în spațiul extracarpatic, chestiunile controversate în problema etnogenezei și evoluției comunităților vechi românești, emendând lucrările impregnate de un naționalism exacerbant care fie că au supraestimat rolul elementului etnic alogen fie că au avut tendința de a minimaliza la limite externe rolul factorului străin în derularea evenimentelor (p. 28-29).

O substanțială intervenție a efectuat-o autorul la subcapitolul referitor la denumirea atribuită spațiului est-carpatic în secolele XI-XIV, punând în valoare numeroase surse occidentale, unele surprinzătoare, mai ales izvoare cartografice care contribuie, în mare măsură, la definirea cât mai nuanțată a termenilor, înlăturând multe din confuziile strecurate în lucrări mai vechi sau recente (p. 38-41). Aceasta nu face decât să prefățească numeroasele adosuri informative și interpretative însoțite de o abundență inserare a surselor (de ordinul sutelor), întreprinzând lucrarea în tot cuprinsul ei. O mențiune aparte merită valorificarea bogatului material arheologic recoltat în ultimii ani, care se constituie într-un solid suport documentar în identificarea și relevarea realităților istorice din Moldova secolelor XI-XIV.

Deși este extrem de dificil de a extrage toate intervențiile autorului la noua ediție, o analiză atentă a acesteia duce la

constatarea că ne aflăm neîndoiește în fața unei noi cărți. Faptul este îmbucurător din mai multe rațiuni, dar cea mai relevantă ni se pare apariția celei de a treia ediții la o editură din Chișinău, realizare cu multiple semnificații, care pune la îndemâna românilor ce sălășluiesc în interfluviul Prut-Nistru una din cele mai importante realizări istoriografice, mai ales că din prima ediție, exemplarele destinate cititorilor acestui spațiu au avut aceeași soartă ca și alte cărți românești puse la index într-un mediu dominat de ideologia atât de brutal implantată în toate domeniile. Ar fi de observat însă că autorul se entuziasma cam prematur (e adevărat în 1992) sperând în amploarea mișcării de resurrecție națională, declanșată, ce-i drept, cu o forță care îndreptăcea toate năzuințele românilor în anii '90-'91. Revenirea în forță a sovieto-comuniștilor, care a readus în prim plan vechile sloganuri stalinisto-bolșevice și tezele falsificatoare ale istoriei românilor moldoveni, făcea cu atât mai necesară apariția cărții lui Victor Spinei, care, avem convingerea, va constitui nu numai un model de demonstrație științifică a trecutului acestei părți de țară dar va avea și impactul dorit și necesar în demontarea falselor slogane, care, uneori, frizează iraționalul.

DUMITRU AGACHE